

TÜRKİYE’DE KENT MÜZECİLİĞİ VE BU BAĞLAMDA İSTANBUL VE ROMA KENT MÜZELERİNİN BİR KARŞILAŞTIRMASI

Işık ALBASAN

Cite this article as:

Albasan, I. (2020). Türkiye’de Kent Müzeciliği ve Bu Bağlamda İstanbul ve Roma Kent Müzelerinin Bir Karşılaştırması. UNIMUSEUM, 3 (1), 15-22.

ÖZ

19. yüzyılda kentlilik, kent kimliği ve kent kültürü gibi kavramlar ortaya çıktı. Bu kavramlar ile birlikte klasik müzecilik anlayışı da değişmeye başladı. Merkeze insanı koyan ve kentliye, yaşadığı kentin kültürünü tanıtan modern bir müzecilik anlayışı doğdu. Böylece insanı ve eğitimi merkezine koyan kent müzeleri açılmaya başlandı. İlk kent müzeleri Amerika’da, ardından tüm Avrupa’da açıldı. Türkiye’de ise kent müzeciliği çalışmaları 1980’de başladı. 1990 yılında ise ilk kent müzesi İstanbul’da Yıldız Sarayı bahçesinde açıldı. Vakıfların ve belediyenin destekleriyle kent müzesi projeleri geliştirildi. Bu konu üzerine yayınlar, konferanslar ve eğitimler yapıldı. Makalede ilk olarak kent müzeciliğinin gelişimi ardından kent müzelerinin amaçları, klasik müzelerden farkı anlatılmıştır. Türkiye’deki kent müzeciliğinin gelişim sürecinden bahsedilmiştir. Geçmişte Roma İmparatorluğu’nun merkezleri olan Roma ve İstanbul’daki kent müzeleri karşılaştırılmıştır. Böylece İstanbul merkezli olarak Türkiye’deki kent müzeciliği alanındaki çalışmalar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kentli, Kent Kimliği, Kent Kültürü, Kent Müzeleri.

ABSTRACT

In the 19 th century, concepts such as urbanity, urban identity and urban culture emerged. Along with these concepts, classical understanding of museology started to change. Modern understanding of museology emerged that puts people in the center and introduces the culture of the city to the urban. Thus city museums, that put people and education at the center, started to be opened. The first city museums were opened in America and than all over Europe. In Turkey, studying about city museology began in 1980. In 1990, the first city museum was opened in the garden of Yıldız Palace in İstanbul. City museum projects were developed with support of the foundations and the municipality. Publications, conferences and trainings were held on this subject. In the article, the development of the city museums, the goals of the city museums and their differences from the classical museums were explained. The development of city museology in Turkey was mentioned. The city museums in Rome and İstanbul, which were the centers of the Roman Empire in the past, were compared. Thus in Turkey, workings in the field of city museology that made especially in İstanbul were discussed.

Key Words: Urban, Urban Identity, Urban Culture, City Museums.

GİRİŞ

Kent kültürü ve kentliye bulunduğu kenti tanıtmaya amacı güden; merkeze insanı ve eğitimi koyan kent müzeciliği kavramları ilk olarak 19. yüzyılda karşımıza çıkar. Ardından da ilerleyen yüzyıllar ve süreç içinde kent müzeciliği gelişir.

Makalede kent müzeciliği ile ilgili gelişim süreci ele alınmış olup Türkiye'deki süreç üzerine odaklanılarak karşılaştırmalarla konu derinleştirilmiştir.

Amaç: Makalede, Türkiye'deki kent müzeciliğinin gelişim süreci anlatılmıştır ve bu bağlamda İstanbul ve Roma örnekleri üzerinden karşılaştırma yapılarak Türkiye'deki kent müzeciliği çalışmalarına bir bakış açısı getirilmiştir.

Kapsam: Makalede öncelikle kent müzeciliğinin Dünya'daki gelişimi, sonra Türkiye'deki faaliyetler anlatılmıştır. Ardından Roma İmparatorluğu'nun iki başkenti olan İstanbul ve Roma kentleri arasında küçük bir karşılaştırma yapılmış olup İstanbul merkezli olarak Türkiye'nin kent müzeciliği alanındaki çalışmaları değerlendirilmiştir.

Yöntem: Konuyla ilgili bilim insanlarının görüşlerinden hareketle genelden özele, genelden detaya inilecek şekilde sistematik olarak çalışma şekillendirilmiştir.

KENT MÜZECİLİĞİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

19. yüzyıla kadar ulusal kimliği ön plana çıkaran, sanat eserlerini bir araya toplayıp sergileme amacı taşıyan ulusal / milli müzeler vardı. 19. yüzyılda kent kimliği kavramının ortaya çıkması müzecilikle ilgili bazı anlayışları ve ilkeleri de değiştirdi. Artık kentin kültürünü, tarihini bilme ve insanı merkeze koyup yaşadığı kentle iletişimini güçlendirme, eğitici olma amaçları da müzeciliğin kapsamına girmeye başladı. Küreselleşme birden çok kimliği de beraberinde getirince müzeler de yavaş yavaş kendini yenileme yoluna girdi. Böylece 19. yüzyılda kent müzeleri doğdu. (Calabi, 2009, s. 225-236; Danacıoğlu, 2010, s. 38-53; Hebditch, 2008, s. 39-48; İhtiyar, 2011, s. 29-38) 2013 yılında Çekül Vakfı'nın kent tarihi müzeleri adlı kitabında yer alanlara ve Keskin'in 2014 yılındaki makalesinde, Binbir'in 2017 yılındaki çalışmasında ifade ettiğine göre; insanı temel alan ve kentlilerin yaşadıkları kentin kültürel özellikleriyle tanıştıran ve bu bilinci yaratan kent müzeleri düşüncesi ilk olarak 19. yüzyılda Amerika'da ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi çok uluslu kozmopolit bir ülke olan Amerika'da göçmenler ortak bir kültür ve kent kimliği yaratma amacıyla yerel düzeyde kent mü-

Figür 1. Amerika Leavenworth'taki İlk Kent Müzesi
(firstcitymuseums.org/first-city-museum)

Amerika'nın ardından Avrupa'da da kent müzeleri açılmaya başlandı. Önceleri Avrupa'da ulusal kimliğin öne çıktığı ulusal müzeler varken; artık kent vurgusu taşıyan, çoklu kültürü barındıran kent müzeleri açılmaya başlandı. Bu bağlamda Avrupa'da özellikle Fransa ve İngiltere çok aktif rol oynadılar. 1880'de Fransa Paris'te, ilk kent müzesi olan, Carnavalet Müzesi açılırken; 1891'de de İngiltere Londra'da ise Londra Kent Müzesi açıldı. (Binbir, 2017, s. 1-8; Dedehayır, 2013, s. 3; Keskin, 2014, s. 25-39).

Figür 2. Carnavalet Müzesi (Fransa/Paris)
(<http://www.carnavalet.paris.fr/en/museum-carnavalet/hotel-carnavalet>)

Figür 3. Londra Kent Müzesi

(<https://www.museumoflondon.org.uk/museum-london>)

Fakat Calabi, Danacıoğlu, Hebditch, İhtiyar ve Silier'in çalışmalarına göre kent müzeleri daha çok seçkin kentliye yönelik olup kentin sadece bir kesimini kapsıyordu. 1946 yılında kurulan ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi) ile kent müzeleri daha da gelişti, sayıları artmaya başladı. 1970 yılı ile birlikte kent müzeciliği daha ciddi olarak ele alınmaya başlandı. 2004 yılında ise kent müzeleri CAMOC'un çatısı altında toplandı. 2007 yılında ise kent müzelerinin amaçları, hedefleri belirlendi. Günümüzde en çok İngiltere olmak üzere sayısız Avrupa ülkesi bu konuda oldukça aktiftir. (Calabi, 2009, s. 3-15; Danacıoğlu, 2010, s. 38-53; Hebditch, 2008, s. 39-48; İhtiyar, 2011, s. 35-38; Silier, 2010, s. 16-21)

TÜRKİYE'DE KENT MÜZECİLİĞİ

Amerika ve Avrupa'daki kent müzeciliğinin doğuş ve gelişim süreçlerini ele aldıktan sonra Türkiye'yi kent müzeciliği bağlamında değerlendirecek olursak; 2006 yılında Yücel ve Uçar'ın, 2008 yılında Tekeli'nin, 2010'da Silier'in, 2014 yılında Şenel'in, 2015'de Artan'ın ve 2017 yılında Binbir'in çalışmalarında ifade ettikleri gibi Türkiye'de 1980 yılından itibaren modern müzecilik, yani yeni müzecilik anlayışı gelişmeye başladı. Yapılan çalışmalar sonucu kentlinin, kendi kentini tanımadığı, müzelerin daha çok insan ve eğitim odaklı olması gerektiği sonuçlarına ulaşıldı. Eğitimin ve müzelerde interaktif faaliyetlerin ön plana çıktığı yeni müzecilik anlayışı ile birlikte 1980'lerden itibaren kent müzeleri ve kentliyi eğitme amacı gündeme geldi. (Artan, 2015, s. 1-5; Binbir, 2017, s. 1-8; Silier, 2010, s. 16-21; Şenel, 2014, s. 171-188; Yücel, 2006, 1-10; Tekeli, 2008, s. 21-23)

Kent müzelerinin somut hale geldiği, vücut bulduğu ilk örnek ise 1990 yıllarında görüldü. 1990 yılında Türkiye'deki ilk kent müzesi İstanbul'daki Yıldız Sarayı bahçesi içinde açılan İstanbul Şehir Müzesi oldu. Bu ilk kent

müzesi Avrupa'daki diğer kent müzeleriyle kıyaslandığında oldukça küçük ve yetersiz olsa da, Türkiye'de ilk açılan kent müzesi olma bağlamında önemlidir. (Gümüş, 2008, s. 38-43; İhtiyar, 2011, s. 56-62; Özden, 2008, s. 73-76; Silier, 2010, s. 1-7; Tekeli, 2009, s. 38-43)

Figür 4. İstanbul Şehir Müzesi (Yıldız Sarayı)

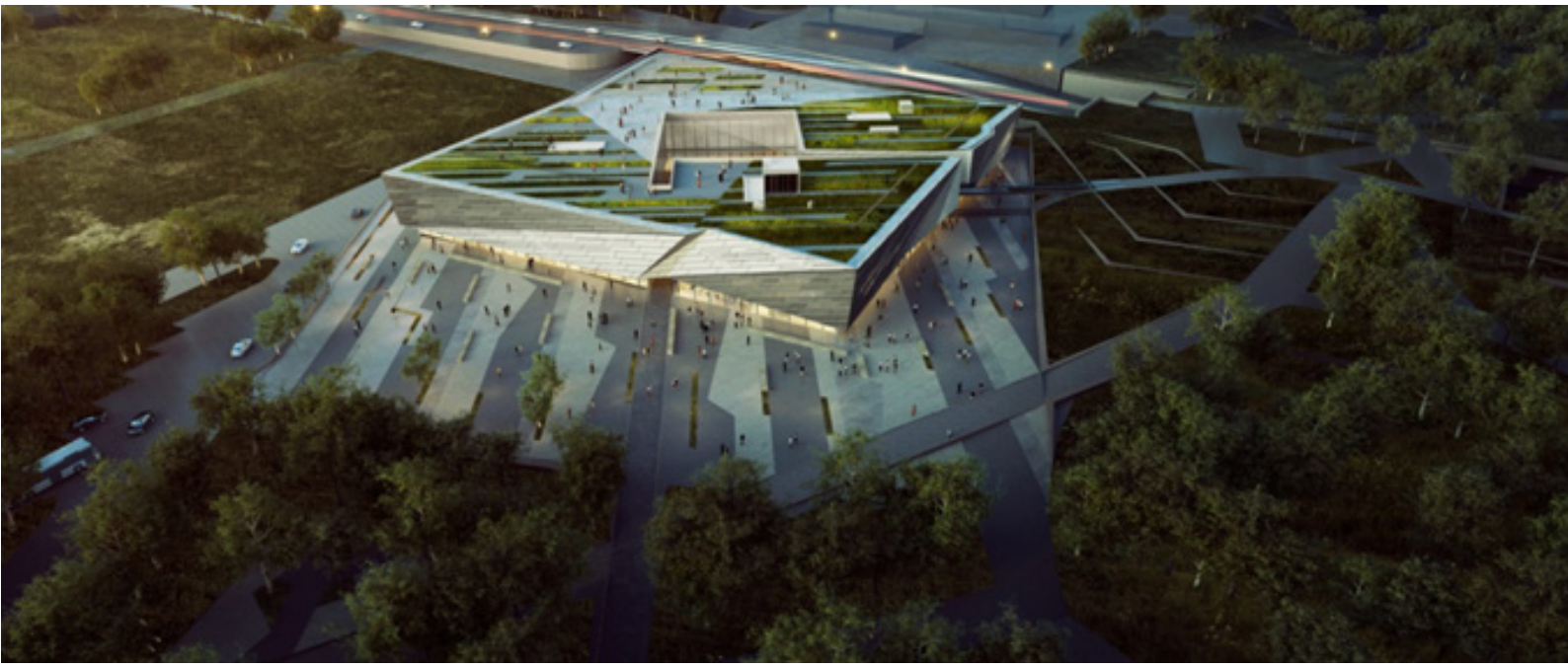
(<http://en.besiktas.bel.tr/entry/city-museum/>)

Bu ilk kent müzesinin ardından birçok proje ve çalışmalar geliştirilmiş olup özellikle 2000'li yıllarda bu konu hız kazanmıştır. Tarih Vakfı çeşitli konferanslar düzenleyerek müze ve kentli ilişkisini, kent müzelerinin önemini ve Dünya'da bu konuda yapılan çalışmaları, müzelerin eğitimdeki rolünü gündeme getirmiş olup bu konudaki bilinci artırmaya başladı. Yine Tarih Vakfı'nın desteğiyle Topkapı Sarayı içinde İstanbul Müzesi Projesi düşünüldü. Ardından ÇEKÜL Vakfı (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı) bu konuda kitaplar, broşürler yaparak kent müzeciliğini tanıtmaya başladı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin desteğiyle kapsamlı bir proje olan İstanbul Kent Müzesi projesine başlandı. (Gümüş, 2008, s. 38-43; İhtiyar, 2011, s. 56-62; Özden, 2008, s. 73-76; Silier, 2010, s. 1-7; Tekeli, 2009, s. 38-43)

Figür 5. İstanbul Kent Müzesi Projesi

(<https://ibbqr.ibb.gov.tr/istanbul-topkapi-kent-muzesi-in-saati/>)

Figür 6. İstanbul Kent Müzesi Projesi (<https://ibbqr.ibb.gov.tr/istanbul-topkapi-kent-muzesi-insaati/>)

Yine

2000’li yıllardan günümüze kadar İstanbul dışında Türkiye’nin birçok kentinde kent müzeleri açıldı. Bunlardan bazıları Bursa Kent Müzesi, Çanakkale Kent Müzesi, İzmir Ahmet Pıştina Kent Arşivi, Sabancı Vakfı desteğiyle açılan Mardin Kent Müzesi’dir. (Gümüş, 2008, s. 38-43; İhtiyar, 2011, s. 56-62; Özden, 2008, s. 73-76; Silier, 2010, s. 1-7; Tekeli, 2009, s. 38-43) Bu kent müzelerinden özellikle Bursa ve Mardin Kent Müzelerinin alanında çok iyi ve aktif oldukları düşünülmektedir. (Calabi, 2009, s. 51-73; Dedeşayır, 2013, s. 18-23; İhtiyar, 2011, s. 29-43; Silier, 2010, s. 16-21; Tekeli, 2008, s. 1-13; Yücel, 2006, s. 1-15)

Figür 7. Bursa Kent Müzesi
(<http://www.bursakentmuzesi.com/>)

Figür 8. Mardin Kent Müzesi
(<http://www.sakipsabancimardinkentmuzesi.org/>)

KENT MÜZELERİNİN AMAÇLARI VE KLASİK MÜZELERDEN FARKI

Klasik müze anlayışında tek bir kimlik üzerine odaklanma, ulusalcı bir anlayış vardı. Müze, seçkin kesimin ya da sınıfın eserlerini, koleksiyonlarını sergilediği bir nevi değerli eşya depolama alanı işlevi görüyordu. Klasik müze anlayışında halk ile müze ya da kentli ile müze arasında bir bağ yoktu. İnteraktif bir iletişim söz konusu değildi. İnsan ya da eğitim odaklı olmaktan ziyade sanat ve eşya odaklı bir anlayış benimsenmişti. (Calabi, 2009, s. 51-73; Dedeşayır, 2013, s. 18-23; İhtiyar, 2011, s. 29-43; Silier, 2010, s. 16-21; Tekeli, 2008, s. 1-13; Yücel, 2006, s. 1-15)

Fakat 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyıl ile birlikte artık ulusallıktan sıyrılma ve çağdaş müzecilik anlayışı doğdu. Bu anlayışta artık eşya odaklı değil; kültür odaklı bir süreç izlendi. Müzeler; kültür, eğitim, bilgi merkezi

KENT MÜZELERİ KAPSAMINDA İTALYA-ROMA VE TÜRKİYE-İSTANBUL KARŞILAŞTIRMASI

haline gelmeye başladı. Müzeler; eşya odaklı olmaktan çıkıp insan ve kültür odaklı olmaya başlayınca kent, kent hafızası, kentsel bellek, kentli, kent kimliği kavramları doğdu. (Calabi, 2009, s. 51-73; Dedehayır, 2013, s. 18-23; İhtiyar, 2011, s. 29-43; Silier, 2010, s. 16-21; Tekeli, 2008, s. 1-13; Yücel, 2006, s. 1-15)

2008'deki çalışmasında Perouse'nin de vurguladığı gibi doğan bu yeni anlayışla birlikte yaşanmışlıklar bütünü ve ortak hafıza olan kentsel belleğin bir yansıması olan kent müzeleri açılmaya başlandı. Kent müzeleri tamamen klasik müzelerden farklı, çağdaş-yeni müzeciliğin bir ürünüydü. (Perouse, 2008, s. 105-109)

Kent müzelerinin amaçları ve hedefleri ise şu şekilde belirlendi;

Kent hafızasını canlı tutmak.

Kenti, kentliye her yönüyle tanıtmak.

Kent ve kentli arasında bir bağ kurmak ve bu konuda bilinç oluşturmak.

Müzelerde arşivciliğe, sergilere, eğitimlere ve çalışmalara ağırlık vermek.

Tamamen insan ve eğitim odaklı olmak.

Müzeleri dinamik ve aktif kültür merkezleri haline dönüştürmek. (Calabi, 2009, s. 29-43; Dedehayır, 2013, s. 18-23; İhtiyar, 2011, s. 29-43; Yücel, 2006, s. 1-15)

2008 yılında yayımlanan çalışmasında Hebditch'de kent müzelerinin amaçlarını şu şekilde ifade etmektedir:

“Kent müzeleri herkese açıktır, insan odaklıdır, farklı disiplinler ile işbirliği içindedir, ortak bir kent kimliği yaratarak kentte barış içinde yaşama sorumluluğunu ve bilincini aşlar.” (Hebditch, 2008, s.39-40)

Danacıoğlu'da 2010'daki yayınında kent müzelerinin amacını kenti oluşturan tüm farklı kültürlerin, o kentin geçirdiği tüm tarihsel süreçlerin araştırılması ve bunun kentlilere tanıtılıp, kentlilerle paylaşılması olarak tanımlamaktadır. (Danacıoğlu, 2010, s. 35-43)

Kent müzelerinin amaçları ve hedeflerinden bahsettikten sonra, kent müzelerinin kurulum süreçlerine kısaca değinecek olursak; öncelikle yönetsel açıdan bir planlama yapılır, ardından kentle ve kentlilerle ilgili araştırmalar yapıp bilgiler toplanır, eserlerin sergileneceği mekan seçilir, mekanın tasarımı yapılır, toplanan koleksiyon bir araya getirilip sınıflandırılır. Tüm bu aşamalar bilgisayar destekli olup temel amaç ise eğitimidir. (Dedehayır, 2013, s. 18-23)

Kent kültürü ve bunun sonucu gelişen kent müzeciliğinin ortaya çıkışından ve gelişiminden bahsedildi. Gerek Amerika, Avrupa, gerekse Türkiye'de süreç olarak neler yapıldığı anlatıldı. Kent müzeciliğinin ne olduğundan, klasik müzelerden farkından, amaçlarından söz edildi. Buradan kent müzeleri kapsamında tarih boyunca birbiriyle ilişkili iki farklı ülkeyi, iki tarihi kenti ele alacak olursak, en iyi iki örnek Türkiye'den İstanbul ve İtalya'dan Roma'dır.

Batı Roma İmparatorluğu'nun merkez kenti, başkenti olan Roma ile Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti olan İstanbul tarih boyunca kültürün, ekonominin ve sanatın başkenti olmuşlardır. Kent Müzeleri kapsamında öncelikle Roma'yı ele alacak olursak; Roma'daki ilk kent müzesi 1929-1943 arasındaki faşist dönemde şekillenmiştir. 1929 ile 1943 arası Roma'da restorasyon çalışmaları ve inşaat faaliyetleri vardır. Mussolini Roma'sının baş mimarlarından Antonio Munoz, kaybolmuş Roma kentini (Roma spartita) yeniden canlandırmaya çalışmıştır; bu bağlamda da, 1930 yılında Roma kentini, tarihini ve kültürünü yansıtan Roma'nın ilk kent müzesi olan Roma Müzesi (Museo di Roma) açıldı. (Arthurs, 2009, s. 189-200; Ilie, 2009, s. 201-224; Manacorda, 2009, s. 225-236)

Müze, Roma kentinin yerel tarihi ve anılarını belgelemek açısından oldukça önemliydi. Fakat müze 1939'da İkinci Dünya Savaşı nedeniyle kapatıldı. 1952'de ise şu an bulunduğu yer olan Navona Meydanı'ndaki yerine taşınıp Braschi Sarayı (Palazzo Braschi) adıyla yeniden açıldı. 1970'lerde ise kentlilik, kentlinin yaşamı ile kentliyi bağdaştırma, kent ile kentli arasında bağ kurma amacıyla kent müzeleriyle ilgili çalışmalar yapılmaya başlandı. Özellikle bu çalışmalar (konferanslar, eğitimler) sonucu Roma'nın ilk kent müzesi olan Roma Müzesi (Museo di Roma) geliştirilme yoluna gidildi. (Arthurs, 2009, s. 189-200; Ilie, 2009, s. 201-224; Manacorda, 2009, s. 225-236)

Figür 9. Roma Müzesi (Braschi Sarayı)
(<http://www.museodiroma.it/>)

Kataloglamalar, koleksiyon düzenlemeleri, eğitim alanları oluşturuldu. Müzenin bir diğer kolu da S.Egidio Meydanı'ndaki Trastevere Roma Müzesi (Museo di Roma in Trastevere) adı altında 1977'de açıldı. Bu müze de restorasyon nedeniyle bir süre kapandıktan sonra 2000 yılında yenilenmiş haliyle yeniden halka açıldı. (Arthurs, 2009, s. 189-200; Ilie, 2009, s. 201-224; Manacorda, 2009, s. 225-236)

Figür 10. Trastevere Roma Müzesi
(<http://www.museodiromaintrastevere.it/>)

Özellikle Roma Kent Müzesi ve onun bir kolu olan Trastevere Kent Müzesi 2003 ile 2007 arasında Londra ve Paris Kent Müzeleri kadar olmasa da oldukça çok sayıda ziya-

retçi almıştır. Ortalama yılda 33.000 civarı ziyaretçiye ev sahipliği yapmıştır. Hala Roma'daki belediyeler ve üniversiteler kent müzeleri kapsamında oldukça iyi projeler yürütmektedirler. (Arthurs, 2009, s. 189-200; Ilie, 2009, s. 201-224; Manacorda, 2009, s. 225-236)

Karşılaştırmamız kapsamında İstanbul'u ele alacak olursak ise; Türkiye'de kent müzeciliği ile ilgili çalışmalar 1980 yılında başlamış olup İstanbul'daki ilk kent müzesi ise 1990 yılında açılmıştır. Yıldız Sarayı bahçesinde açılan İstanbul Şehir Müzesi, İstanbul'daki ilk kent müzesidir. Aslında bu müzenin kuruluş tarihi 1939 yılına kadar gitmektedir. Beyazıt'taki Belediye Kütüphanesi'nde açılmış olan bu küçük müze daha sonra 1945 yılında Saraçhane'de bulunan Gazanfer Ağa Medresesi'nde Belediye Müzesi adıyla çalışmıştır. Fakat bu dönemlerde kent müzesi adıyla anılmamaktadır. Son olarak 1990 yılında Yıldız Sarayı bahçesinde İstanbul Şehir Müzesi adıyla açılmıştır. (Artan, 2015, s. 1-5; Binbir, 2017, s. 1-8; Silier, 2010, s. 16-21; Şenel, 2014, s. 171-188; Tekeli, 2008, s. 21-23; Yücel, 2006, s. 1-10)

Figür 11. İstanbul Şehir Müzesi (Yıldız Sarayı)
(<http://en.besiktas.bel.tr/entry/city-museum/>)

Müze, 18. ve 19. yüzyıl kentini ve tarihini anlatmaktadır. O döneme ait resimler, tablolar, kıyafetler, objeler yer almaktadır. Ardından 2000'li yıllarda kent müzeciliği ile ilgili çalışmalar hızlandırılmış olup Tarih Vakfı'nın başkanlığında Topkapı Sarayı içinde İstanbul Müzesi projesi düşünülmüştür. Ardından İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı altında İstanbul Kent Müzesi projesi adı altında çok geniş kapsamlı bir projeye başlanmış olup proje halen inşaat halindedir ve devam etmektedir. Ayrıca kent müzeleriyle ilgili sayısız konferans, seminer, eğitim verilmiş olup ÇEKÜL Vakfı bu konuda önde gelen kurumlardan biri olmuştur. (Artan, 2015, s. 1-5; Binbir, 2017, s. 1-8; Silier, 2010, s. 16-21; Şenel, 2014, s. 171-188; Tekeli, 2008, s. 21-23; Yücel, 2006, s. 1-10)

Görüldüğü gibi Roma’da ve İstanbul’daki kent müzelerinin ilk kuruluş tarihleri arasında fazla zaman farkı yoktur. Roma’daki müze 1930, İstanbul’daki müze 1939’da açılmıştır. Her iki müzede de aşağı yukarı o kentin geçmişine ışık tutan resimler, tablolar, fotoğraflar, belgeler, eşyalar vardır. Her iki müze de, buldukları kentin ilk kent müzeleri olup kentin geçmişine ışık tutup o kenti, kentliyle birleştirme arasında bağ kurma açısından çok önemli bir adımdır.

Fakat bu ortak noktalardan sonra farklılıklara gelecek olursak; Roma Müzesi oldukça geniş bir koleksiyona sahip olup iki parçaya bölünmüştür: Palazzo Braschi ve Museo di Roma in Trastevere. Ayrıca ana bina olan Palazzo Braschi sadece başlı başına üç katlı bir yapı olup toplam 20 tane odasında da kentin geçmişiyle ilgili eserlere ev sahipliği yapar. Çeşitli eğitimlere ev sahipliği yapan bir kütüphanesi ve sergi salonu da vardır. Museo di Roma in Trastevere ise oldukça zengin bir resim koleksiyonunu bünyesinde barındırır. Ayrıca Roma Kent Müzesi başlangıçtan beri unutulmuş Roma’yı, kentin tarihini kurulduğu dönem dikkate alındığında her ne kadar ideolojik amaçlı olsa da kentliye hatırlatmak amacıyla bir kent müzesi olarak tasarlanmıştır.

Oysa İstanbul’daki şu anda aktif tek kent müzesi olan Yıldız Bahçesi’ndeki İstanbul Şehir Müzesi, başlangıçta, yani ilk açıldığı zamanlar kent müzesi olarak ya da kent müzesi mantığıyla, bakış açısıyla tasarlanmamıştır. Sadece İstanbul’un, yani kentin eski tarihiyle ilgili bazı eserleri bizlere sunmaya çalışmıştır. Ardından 1980’lerde Türkiye’de kent müzeleriyle ilgili başlayan çalışmalardan sonra 1990’da açılan bu ilk kent müzesi, birçok eksikliği barındırmaktadır. Örneğin; sergilediği koleksiyona göre oldukça yetersiz bir alana sahiptir. Bu nedenle de iki katlı bir yapı olan bu müzede, sadece, 18. ve 19. yüzyılının İstanbul’una ait en seçkin eserler sergilenmektedir. Bu tarz kent müzeleri için daha geniş bir sergi alanı ayrılmalı, yapıda kütüphane, geçici sergi salonları ve eğitim verilen alanlar olmalıdır.

Bu karşılaştırmalar sonucu diyebiliriz ki; Türkiye’de kent müzeciliği çok yeni bir olgu olduğu ve gelişmekte olduğu için bu tarz eksikliklerin olması normaldir. Hali hazırda olan iki kent müzesi projesi ve yürütülen çalışmalarla kent müzeciliği alanında Türkiye’nin de ilerleyen yıllarda iyi bir noktada yer alacağı görülmektedir.

SONUÇ

Makalede yapılan karşılaştırmalar göstermektedir ki; kent müzeciliği Türkiye’de 1980’li yıllarda gündeme gelmiş

yeni bir kavramdır. 1990’larda ise İstanbul’da ilk kent müzesinin açılması ile daha somut bir hal almaya başlamıştır. Konuyla ilgili konferanslar, yayınlar, eğitimler ise süreç içinde artmıştır. 2000’lerde ÇEKÜL ve Tarih Vakıflarının katkıları ile birçok çalışma yapılmıştır ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin desteğiyle de büyük bir kent müzesi projesi geliştirilmiştir.

Tabi ki tüm bu süreçlerde bir takım sorunlar, eksikliklerin olması normaldir. Tekeli 2008’deki ve Silier 2010’da yayımlanan makalelerinde kent müzelerinin tarihi mirasın korunmasında anahtar bir rol oynadığının altını çizerek. Özellikle kozmopolit bir kent olan İstanbul’un bu noktada önemli bir rol oynadığını ifade ederler. Çok ciddi çalışmalar olduğunu fakat bu konuda eksikliklerin, bazı sorunların olduğunu söylerler. (Silier, 2010, s. 16-21; Tekeli, 2008, s. 21-23)

Özellikle Silier genel olarak kent müzeciliği kapsamında temel sorunların şunlar olduğunu ifade eder:

“Konuyla ilgili yüzeysel sergiler vardır.

Küçük bütçeli çalışmalar yapılmaktadır.

Kent müzeciliği anlayışı daha tam oturmamıştır.

Kent müzelerinin etnografya müzeleri ile farkı tam netleşmemiştir.” (Silier, 2010, s. 16-21)

Fakat tüm bu sorunların yapılan çalışmaların hızlanmasıyla zaman içinde çözüme kavuşacağını da vurgulayan birçok araştırmacı, Türkiye’nin bu konuda önemli adımlar attığının da altını çizmektedirler. Hali hazırda İstanbul’daki Kent Müzesi projesi, uluslararası konferanslar, yayınlar, Türkiye’nin birçok kentinde açılan kent müzeleri ile Türkiye’nin de kent müzeciliği konusunda iyi bir noktada olacağı açıktır.

KAYNAKLAR

Artan, E.Ç. (2015). “Kent ile Müzeyi Birlikte Düşünmek”. Genç Sanat, Kasım 2015, 1-5.

Arthurs, J. (2009). “Local Identity and Fascist Modernity at the Museo di Roma”. Citta e Storia, I Musei della Citta. Roma: Università degli Studi.

Binbir, B. (2017). Müzeler ve Müzecilik. Ders Ödevi (Yüksek Lisans). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

Calabi, D. (2009). Citta e Storia, I Musei della Citta. Roma: Università degli Studi.

Danacıoğlu, E. (2010). Geçmişin İzleri Yanbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Dedehayır, H. (2013). Kent Tarihi Müzeleri ve Arşivleri. İstanbul: Çekül Vakfı Tarihi Kentler Birliği.

Gümüş, K. (2008). “Sivil Toplum ve Kent Müzeleri”,

Kentler ve Kent Müzeleri. Antalya: Tarih Vakfı Müzecilik ve Sergicilik Yayınları.

Hebditch, M. (2008). “Gelişen Anlayış: Londra Kent Müzesi’nin Otuz Yılı”, Kentler ve Kent Müzeleri. Antalya: Tarih Vakfı Müzecilik ve Sergicilik Yayınları.

Ilie, M. (2009). “Per Un Museo-Laboratorio della Citta a Roma Note su Una Vicenda Incompiuta”. Citta e Storia, I Musei della Citta. Roma: Universita degli Studi.

İhtiyar, M.N. (2011). Çağdaş Müzecilik ve Kent Müzeciliği Yeni Bir Program Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Keskin, N. (2014). “Kentlerde Yeni Bellek Mekanları: Kent Müzeleri”. CIU Journal (Cyprus International University), 20 /79, 25-39.

Manacorda, D. (2009). “Musei della Citta: Qualche Osservazione di Carattere Generale sul Caso di Roma”. Citta e Storia, I Musei della Citta. Roma: Universita degli Studi.

Özden, B. (2008). “Tarih Vakfı İstanbul Müzesi Projesi”. Kentler ve Kent Müzeleri. Antalya: Tarih Vakfı Müzecilik ve Sergicilik Yayınları.

Perouse, J.F. (2008). “Kentsel Bellek ve Kent Müzeleri: İstanbul Şehri Gözlem Merkezi Deneyimi”. Kentler ve Kent Müzeleri. Antalya: Tarih Vakfı Müzecilik ve Sergicilik Yayınları.

Silier, O. (2010). “Dünya’da ve Türkiye’de Kent Müzeleri”. Ege Mimarlık, 2010/16, 16-21.

Şenel, A.N. (2014). “City Museums in Turkey (Türkiye’de Kent Müzeleri)”. İdealkent, 2014/12, 171-188.

Tekeli, İ. (2008). “İstanbul Kent Müzeleri Sistemi Üzerine Öneriler”. Müzeler Haftası Yayınları, 21-23 Mayıs 2008, 1-13.

Tekeli, İ. (2009). Kültür Politikaları ve İnsan Hakları Bağlamında Doğal ve Tarihi Çevreyi Korumak. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Yücel, D. (2006). “Türkiye’de Müzecilik”. Hürriyet Gösteri Dergisi Röportajı, 2006, 1-15.

WEB KAYNAKLARI

Amerika’daki İlk Kent Müzesi: (firstcitymuseums.org/first-city-museum)

Bursa Kent Müzesi: (<http://www.bursakentmuzesi.com/>)

Carnavalet Müzesi: (<http://www.carnavalet.paris.fr/en/museum-carnavalet/hotel-carnavalet>)

İstanbul Kent Müzesi: (<https://ibbqr.ibb.gov.tr/istanbul-topkapi-kent-muzesi-insaati/>)

Londra Kent Müzesi: (<https://www.museumoflondon.org.uk/museum-london>)

Mardin Kent Müzesi: (<http://www.sakipsabancimardin-kentmuzesi.org/>)

Roma Kent Müzesi: (<http://www.museodiroma.it/>)

Trastevere Roma Müzesi: (<http://www.museodiromaint-rastevere.it/>)

Yıldız İstanbul Şehir Müzesi: (<http://en.besiktas.bel.tr/entry/city-museum/>)